DEO OPTIMO MAX.

UNI ET TRINO,

VIRGINI DEI-PARÆ, ET S. LUCÆ
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUESTIO MEDICO-CHIRURGICA,

QUODLIBETARIIS DISPUTATIONIBUS,
manè discutienda in Scholis Medicorum, die Martis nonâ mensis Martii, anno Domini M. DCC. LXII.

M. NATALI MARIA DE GEVIGLAND, Regiorum in Germaniâ Ducum & Militum Nosocomiorum nuper Medico, Doctore Medico, Præside.

An quamdiù serpit Gangræna, etiàm à causis externis, amputatio non tentanda?

I.

VITÆ summa brevis quot patet insultibus! Quot mala undique præludunt funeri! Inter ea, non sævius ullum quàm Gangræna, quæ post exquisitos cruciatus, partem ex rubro in pallidum, & è pallido in lividum colorem conversam, flaccessentem, sensu prorsùs destitutam, jamque fœtentem abscindere cogit. Triste quidèm remedium: Sed quid non patitur amor vitæ? Unica spes miseris, sontem pro salute totius corporis partem devovere. Saltèm, si prosperè succederet semper tàm miserandum auxilium. Sæpiùs enim præmaturè instituta Amputatio, Chirurgis malè cessit plurimis. Hìnc artem, potiùs quàm suam imprudentiam incusantes, tot infaustarum operationum causis non ritè perpensis, scalpellum serramque projicere voluerunt *: Dùm interdùm quidam sub felicioribus auspiciis easdem operationes quandòque mirabili successu exercentes, renuentes animos de novo excitârunt. Nec mirum: Illi laudabili quidem, sed parùm consulto, sanandi desiderio delusi, cohibere serpentem Gangrænam incassùm sperabant. Non profectò feliciores qui partem corpori necessariam, à morboque sæpiùs non lacessendam, solo viciniæ titulo plusquàm prudenti severitate secuerunt. Soli felices, etsi non prævisâ tàm prosperâ fortunâ, qui, limitibus malo à naturâ jam circumscriptis, operationem instituêre. Adeò verum est in omnibus prosperè succedere Medicinam, quoties monstrantis viam Naturæ vestigiis insistit, aut fida comes illius motus observat & oblatas indicationes adimplet. Gangræna, quam mortem partis non malè dixeris, sub duplici respectu considerari debet: Vel ut incipiens, & eam cum Galeno definire juvat, (præsertìm quæ à causis externis oritur,) mortificationem non quidem factam, sed quæ fit, ob magnitudinem inflammationis; vel cum eò jàm processit ut pars corruptione extincta & emortua sit, vitâ superstite in reliquis, tunc sphacelus audit. Sua in unoquoque gradu medela: Extremum remedium Amputatio. Sed ad secandum raro & inviti, deveniamus; nec unquàm, si alia supersit adhuc Medicina.

* Sharp. Recherches critiques sur la Chirurgie, chap. 17.

II.

HORRENDA & carnificina foret illa Medicina, quæ ex causis & effectibus morbi exitum non dijudicans, auxilium, prout promptius licèt anceps, in ferro & sanguinis profluvio haberet; dum è contrà ex eodem retardato detur spes certior salutis. Medici non solùm est considerare, quid ferat Natura, ut onus sublevare tentet; sed etiàm quid ferre recuset, ne eam in operationibus suis perturbet, aut intempestivè deserat. Quamvis sola quandoque suî ipsa medicatrix, sæpiùs tamen

vi morbi opprimeretur, nisi auxiliatricem manum afferret Medicus. Hoc probant plures observationes, in quibus linea suppuratoria sponte in ambitu partis sphacelo corruptæ enata, mortuum à vivo separavit; tardè quidèm: Citiùs enìm & certiùs arte promoveri potuisset. Sæpiùs autem malè successisse amputationem probant recentiorum & veterum Historiæ, contraria eorumdem circà locum sectionis opinio, necnon quotidiana experientia. Hippocrates, Galenus & omnes veteres ad Hildani usque tempora, in parte mortuâ urendum vel secandum esse contendebant. Celsus, & post eum omnes Recentiores, proximè ad partem mortuam instituendam esse amputationem proclamant: Et inter eos Scultetus primus gloriatur, se manum sphacelo tentatam, in radii & cubiti capitibus sanis, cum prospero eventu, amputare ausum fuisse. Scientiarum & artium incrementis semper obstiterunt præjudicatæ opiniones. In omnibus morbis faustorum & infaustorum diversa ratio expetenda est à causis & earum effectibus: Ex iis solis recta potest institui medendi methodus. Gangræna est humida vel sicca; utriusque speciei causæ innumeræ dividuntur in internas & externas. Hæ, circà quas potissimùm versatur nostra propositio, corporum externorum injuriam agnoscunt. Inter eas præcipuæ sunt, percussiones, collisiones, vulnera graviora nervorum, tendinum, vasorum, membranarum, læsiones, ossium fracturæ, fissuræ, luxationes, compressiones, frigus ingens, *&c.* Internæ verò pravæ humorum diathesi, eorumdem acrimoniæ, circuitui sanguinis abolito, utì in provectâ Senectute, *&c.* adscribuntur. Levissima circà has causas consideratio superabundè probabit, non scapello, ferrâ, vel igne, inflammationem longè ulteriùs sæpè progressam sedari posse, vel & ipsa Gangrænæ seminia penitùs destrui: nec operatione etiàm ritè administratâ tolli posse causam internam morbi, dilucidè & citrà omnem objectionem probaverunt celeberrimi hujusce Scholæ Magistri.* Quid tandem? Unum sibi proponit Medicina, partem scilicet mortuam à vivâ resecare, ut reliquis liceat securum vivere membris. Quem finem si non attingat, operatio erit infausta, ad minimum inutilis, sed sæpè exitiali & semper atrocissimo dolore lugenda. Extrà temeritatis aleam ponet operantem linea suppuratoria in ambitu partis sphacelo correptæ exorta; haud secùs ac cœlestis arcus procellâ jactatæ navi affulgens, periculi finem portendit, & finit vela dari melioribus auspiciis.

* MM. Joanne Besse, Bernardo de Jussieu, &c.

III.

SANGUIS intrà sua vasa contentus, coactus, diutiùs asservatus, fermentatione quâdam ad dissolutionem corruptivam vergit. Eumdem extrà vasa effusum, stagnantem, rupto circulationis filo, nullo alioquin anteà existente humorum vitio, unà cum vasis omnis generis in putridum liquamen abire nôrunt omnes. Cunctæ igitur partes in quibus coactus, stagnans marcescet, eodem malo infici poterunt, & eò certiùs quò partes illæ majori sensibilitate donatæ & ad inflammationem magis pronæ, difficiliùs, vel resolutione, vel suppuratione liberantur; ipsa tandem Gangrænæ seminia sæpè ulteriùs progressa, eò judicatu difficiliora quò partes illæ altiores infigunt radices, & solertem effugiunt medentis operam. His omnibus attento animo perpensis, unius aut alterius causæ dilucidatione evidenter patebit propositionis nostræ veritas, remque demonstrabit brevis graviorum collisionum historia. (Leves enìm rarissimè tanto remedio indigent.) His sæpiùs læduntur omnes partes membrum constituentes, ne ossibus quidèm exceptis. His contusis, sed non fractis, vasa quæ inter lamellas ossis fabricam constituentes decurrunt, vel comprimuntur, vel penitùs destruuntur: tunc hæ lamellæ influxu vitali deorbatæ necessariò separari debebunt. Disruptis tenerrimis vasis succum medullarem vehentibus, oleum istud rancidum fit, & acrimoniam acquirendo os totum cariosum reddit. Felix sanè, qui reliquis partibus aut sanis, aut ad sanitatem restitutis, tàm gravibus affectibus sæpiùsque immedicabilibus certam amputatione medelam afferet. Sed & non minùs portentosa post se trahere alias partes collisas phœnomena, edocebit eorum natura, positio, & observatio. Periosteum, membranas, nervorum, tendinum vasorumque vaginas exquisitissimo sensu donari probat eorum textura. Fibris enìm innumeris vario ordine positis, & arctissimè unitis conflantur, quarum nulla fieri potest divulsio aut dilaceratio sine

atrocissimo dolore : Vasis præterea omnis generis irrorantur, in quibus eò difficilior est resolutio, vel suppuratio, quò tenuiora sunt & magis constricta. His duabus de causis adaugetur obstructio, propagatur inflammatio. Partes illæ præterea, vel ossa immediatè involvunt, vel juxtà ea repunt; vel tandem plerosque si non omnes partis musculos, & unamquamque fibram involvendo, à trunci infimâ parte ad pedem usquè perrepere & cum aliis communicare, demonstrat Anatome, uti v. g. in fasciâ latâ. Non mirum igitur si hisce contusis, aut vulneratis, partes à loco læso maximè dissitas suffocatas fuisse observatum fuerit. Nec his effectibus repugnat aliarum causarum, phœnomenorumvè explicatio. Ex his celebrandæ iterùm amputationis diram necessitatem argue. Quis igitur his ritè pensitatis, pustulam ichore flavo, vel subrubello plenam, solum panniculum adiposum occupantem, sectionis locum assignare ausit? Nec vanæ considerationis sunt, Gangrænæ seminia quæ non penitùs ablata fuerunt, aut magnæ suppurationes, tristes relliquiæ inflammationis non sedatæ, quæ partis cæsæ carnes depascendo, ossis extremitatem denudant. Factâ in ambitu partis sphacelo correptæ suppuratione, tot adversorum casuum metus evanescit. Prudenter igitur naturæ edocenti obtemperemus, divitiisque artis cautè opitulemur, ne curatio vulneris gravior ipso vulnere fiat.

I V.

CELERITAS quâ serpens Gangræna vicinas partes labe suâ inficit, naturalis horror à destructâ parte proveniens, non mirum si olim ægrum & medentem pari formidine perculsos consilii inopes fecerint. Hinc temerè & inconsultè instituta operatio: Hinc tamdiù neglectæ notiones quæ ex repetitis observationibus & naturæ consideratione ultrò decurrebant. Multa tamen apud Autores prostant exempla partium vitæ redditarum quas Gangræna jàm occupaverat. Boherravius talem casum narrabat auditoribus suis *. Chirurgus non infimæ notæ ad vitam revocavit brachium ab ictu baculi penè emortuum **. In operationibus Bubonoceles quid vulgatius quàm intestinum lividum aspectuque fœdum, tamèn in proprias sedes repositum, revalescere? Non minùs constat ex plurimis observationibus, solius vi naturæ partes sphacelo sideratas à vivis separatas fuisse. Sic artus ab urenti frigore Gangrænâ correptos spontè separari vident hyperboreæ Gentes. Sic homini bonæ temperiei in parte mediâ internâ & inferiori brachii dextri vulnerato, brevi posteà cubitus sideratus apparuit, totaque pars interna brachii usquè ad distantiam quatuor digitorum transversorum ab axillâ nudata, cum aliis partibus corruptis secessit *. Talia benè multa legere est apud innumeros auctores **. Quis post tot observationes desperet, si arti vis naturæ uniatur, exoptandum finem attingi posse? Feret omne punctum, qui in his potissimùm duobus sedulò immorabitur: Vel partem emorientem ad vitam revocare tentabit; vel si planè sit curationis exspes, conclamatam à sincerâ rescindet. In primo casu duo indicantur: 1°. Operæ pretium est inflammationi obstare, procùl amovendo quæcumque illam fovere possunt, v. g. corporum externorum, si quæ sint, extractione, sedando sanguinis impetum, nimis æstuantem compescendo, debitam liquidis fluiditatem conciliando, exlegem solidorum tensionem minuendo, partes tandem constrictione suffocatas relaxando. 2°. Partes languidas refocillare & ferè extinctam in parte vim vitæ revocare opus est, humorumque stagnantium corruptio præcavenda. Hæc omnia præstant, pro re natâ plùs aut minùs iteratæ sanguinis missiones, diluentia interna, medicamenta antiphlogistica, non neglectis circùm fomentis modò emollientibus, modò spirituosis & resolventibus, modò tandem partes quasi constrictione strangulatæ scalpello solventur. In altero casu, si morbus ultimum gradum attigerit, Medicina spem vetat abjicere omnem. Tunc in eo totus cardo versatur, ut pars emortua à vivâ separetur. Mutuam autem cohæsionem disrumpere nil efficaciùs valebit quàm inducta conterminis partibus suppuratio. Cùm enim suppuratio sit inflammationis terminus præ gangrænâ exoptandus, eò ducere oportet viciniam partis sideratæ. Si vigeat igitur inflammatio, prædictis auxiliis minuenda, aut si langueat, excitanda; tuncque juvant tonica, cardiaca, & mira præstat internus Kinakinæ usus.

* Vansviet. Comment. in Aph. 338. p. 555.
** La Motte, Tom III. p. 405.

* Duvernay, *in Actis Academ. Scient.* ann. 1702.
** *Vide* Belloste, Chirurg. d'Hôpit. cap. 15. pag. 282. La Motte, Tom. III. p. 365.

V.

AMPUTATIONEM determinavit ab omni ævo inducta opinio ſuccorum gangrenâ infectorum præſentiâ, pari labe vicinas partes immediatè infici. Sed vanum terrorem arguit deductum ex ipſius rei naturâ ratiocinium. Vitiatos & quantùmlibet putres ſuccos vicinis partibus gangrænam adducere quis putet, niſi in ſanas carnes irrepant, ſinceriſque humoribus immiſceantur? At verò quî fiet? Si putridi ſucci datâ portâ foràs liberè diffluant, ut accidit naturæ beneficio, aut ſcarificationum ope, quarum tunc mirabilis effectus modo ad vivum uſque non producantur. Item ſi vigeant carnes vicinæ, & quaſi injectis catenis, vis eorum tonica omnem malo aditum præcludat. Tunc gangrenæ levis erit actio in partes vicinas, tunc graves eò recident minæ ut ſuppuratione excipienda enaſcatur inflammatio. Hujus beneficio magìs adhuc excitata partium vis tonica quâ pus extrorsùm pellitur, eo ipſo cum gangrænodeis omne vetabit commercium. Non jam putribus ſuccis labem intrò ferre licebit in partes quarum nullus dabitur contactus, ſicque æger tutus erit ab ulteriùs progredientis gangrenæ periculo. Nec dicant ex partis ſphacelo correptæ infeſto odore grave periculum aut ipſam mortem ægro imminere, dùm expectat tardè feſtinantem ſuppurationis operam. Cùm enim partes ſideratæ ſint vitæ prorſùs inutiles, imò noxiæ, nihil vetat partis conclamatæ portionem maximam ferro abſcindere: ſuperſtitem contegant lintea ſpiritu vini madida, ſicque evaneſcit periculum. Aſt objicient moram temporis elapſi, antequàm optata matureſcat ſuppuratio: ſed fruſtià; ſi certiorem detur ex ipſâ morâ ſpem ſalutis concipere. Et reverà quidèm, quæ priùs inculpata erat humorum craſis per morbi decurſum debuit vitiari, aut ſaltèm à recto paulùm deflectere & immutari ab atrocitate dolorum, ſomni & quietis defectu, febris excandeſcentiâ, diverſis tandèm morbi ſymptomatis & effectibus. Fruſtrà enim bonum ſperaveris operationis eventum, antequàm diætâ convenienti & analepticâ ſuæ reddantur humoribus dotes balzamicæ. Hæc omnia requiſita cùm præſtitit Medicus ſat citò operationem præcipit, Chirurgus tutiùs operatur, æger tandèm confidentiùs neceſſariæ operationi ſeſe committit, & funeratæ ſuî ipſius parti ſuperſtes redditur.

Ergò quamdiù ſerpit Gangræna, etiàm à cauſis externis, amputatio non tentanda.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Claudius-Franciſcus Grandclas, Eques, Staniſlai I, Poloniarum Regis, Lotharingiæ & Barri Ducis, Conſiliarius Medicus, & Regiorum Exercituum à Conſiliis Medicis.

M. Ludovicus-Alexander Gervaiſe.

M. Ludovicus Pathiot.

M. Joannes-Franciſcus-Clemens Morand, Eques, è Regiâ ſcientiarum Academiâ Pariſienſi, Regii Medicorum Nanceianorum Collegii Medicus Honorarius, Collegii Medicorum Leodienſium Aſſeſſor perpetuus, nec non in Regiâ Invalidorum domo Coadjutor Medici renunciatus.

M. Ambroſius Hoſty.

M. Franciſcus Bidault, Chirurgiæ Gallico idiomate Profeſſor deſignatus.

M. Martinus Nouguez.

M. Joannes Macmahon, Antiquus Exercituum Regis & Noſocomiorum Militarium Medicus, Regiæ Scholæ Militaris Medicus ordinarius, & Scholarum Profeſſor.

M. Joannes-Claudius Munier, Conſiliarius Medicus Regis ordinarius, & Domûs Regiæ Invalidorum.

Proponebat Pariſiis NICOLAUS JEANROY, Tullenſis, Doctor Medicus Remenſis, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Pariſienſis Baccalaureus, Theſeos Auctor, A. R. S. H. 1762. A SEXTA AD MERIDIEM.

Typis Viduæ QUILLAU, Univerſitatis & Facultatis Medicinæ Typographi, 1762.